

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 23 mars 1896, kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfverlemnad motion, n:o 223, har herr *D. K. Bergström* hemställt, att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen:

§ 60.

När ärende — — — — — derom tillåtas.

Omröstning skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en dertill afsedd rösterna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — — — Riksdagens beslut. Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talman i en dertill afsedd rösterna en ja-sedel

Bih. till Riksd. Prot. 1896. 3 Saml. 4 Häft. (N:o 5).

beslöte å våra stadssamhällens vägnar, måste öppet uttala och stå för sin mening, samma fordran icke vore stald på de representanter, hvilka i Riksdagen beslöte i frågor, som gälde hela landets väl och ve. Äfven om det öppna omröstningssättet, såsom konstitutionsutskottet förmenat, skulle blifva mera tidsödande än det slutna, borde en reform ske; men all erfarenhet, från såväl in- som utlandet, vittnade tvärtom, att det förstnämnda omröstningssättet såväl omedelbart som medelbart ledde till tidsbesparing. Under sådana förhållanden blefve det bra litet qvar af de praktiska synpunkter, som brukade anföras mot införande af öppen omröstning i Riksdagens kamrar. Frågan reducerade sig till hvad den i sjelfva verket uteslutande vore och borde vara: en betydelsefull principfråga. Riksdagens ledamöter erhöile sitt viktiga uppdrag på grund af det förtroende, deras väljare satte till dem till följd af den verksamhet de utöfvat och de uttalanden de haft. Det vore då icke mer än billigt begärddt, att väljarne också blefve i tillfälle att utan svårighet erfara, huruvida de valda representanternas verksamhet i Riksdagen varit sådan, att de fortfarande vore förtjenta af deras förtroende eller icke. Och — såsom en föregående motionär yttrat — för hvarje sjelfständig, redbar och tänkande man borde det vara kärt att öppet och ärligt uttala sin öfvertygelse; för riksdagsmannen vore det en skyldighet. Fördenskull borde den öppna omröstningen införas i svenska Riksdagens kamrar. En grundlagsändring i detta syfte skulle, enligt motionärens förmenande, lända såväl de representerade som representationen till gagn, och kunde sålunda med fog betecknas som högst nödig och nyttig.

Frågan om införande af det öppna omröstningssättet i Riksdagens kamrar har upprepade gånger varit föremål för behandling inom Riksdagen. Vid samtliga dessa tillfällen har konstitutionsutskottet hemställt, att de i ämnet väckta motionerna icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och denna hemställan har, på ett undantag när, af båda kamrarne godkänts. I Första Kammaren har utskottets hemställan endast vid två riksdagar föranledt omröstning, nemligen vid riksdagen år 1873, då utskottets hemställan bifölls med 76 röster mot 25, och år 1882, då den bifölls med 79 röster mot 15. I Andra Kammaren har utskottets hemställan bifallits utan omröstning vid riksdagarne åren 1879, 1884 och 1885 samt efter omröstning vid riksdagarne åren 1867 med 65 röster mot 52, 1873 med 107 röster mot 55, 1875 med 65 röster mot 42, 1881 med 112 röster mot 53, 1882 med 123 röster mot 53, 1886 med 92 röster mot 32, 1889 med 109 röster mot 78, hvilka afgåfvos för ärendets åter-

remitterande till utskottet, samt vid 1895 års riksdag med 84 röster mot 74. Vid 1891 års riksdag blef den i ämnet väckta motionen af Första Kammaren utan diskussion förkastad, men af Andra Kammaren med 116 röster mot 94 bifallen.

Uti det utlåtande, konstitutionsutskottet vid 1895 års riksdag afgaf i förevarande fråga, erinrade utskottet till en början derom, att vid föregående tillfällen emot den föreslagna grundlagsändringen af konstitutionsutskottet hufvudsakligen anförts:

»Äfven om ur rent teoretisk synpunkt åtskilliga skäl kunde anföras för det öppna omröstningssättet, såsom det naturligaste och mest manliga, måste likväl frågan bedömas förnämligast ur synpunkten af dess praktiska gagn för det allmänna. Företråde torde då böra tillerkännas det nu stadgade omröstningssättet, som i vida högre grad än det föreslagna gjorde det möjligt för en representant att, oberoende af hvarje påtryckning, som i mera grannliga och ömtåliga frågor kunde tänkas inverka på en i allmänhet själfständig man, fatta sitt beslut endast på grund af egen öfvertygelse, om denna ock vore stridande mot deras, med hvilka han vanligen vore liktänkande, eller mot den mening, som för tillfället ville gälla såsom den allmänna. Ett uppdrag, så omfattande som representantens, måste gifvas af förtroende till och kännedom om representantens karakter och tänkesätt i allmänhet, icke allenast på grund af den visshet, man kunde ega om hans röst i en eller annan fråga. För öfrigt antoge i en mängd viktiga frågor debatterna i kamrarne karakteren af öppen omröstning. Den tidsbesparing, som understundom väntades blifva en följd af det öppna omröstningssättet, vore tvifvelaktig, enär det snarare kunde antagas, att representanterna då vida mer än hittills skulle anse sig böra särskildt motivera, hvarför de deltagit i det ena eller andra beslutet. Detta skulle otvifvelaktigt blifva händelsen, om en ledamot i följd af skäl och upplysningar, framställda under öfverläggningen inom den kammare, han tillhörde, skulle finna sig pliktig att frångå en mening, för hvilken han röstat inom utskott, förutsatt att han icke, just på grund af den öppna omröstningen, ansåge sig tvungen att, för undvikande af beskyllningen om bristande fasthet i grundsatser, vidblifva en mening, hvars riktighet han fått giltiga skäl att betvifla. Hvad som till stöd för den öppna omröstningen åberopats från förhållandet inom utländska nationalrepresentationer, kunde först då tillerkännas någon egentlig vikt, om det ådagalades, att den främmande plägseden med fördel låte tillämpa sig på våra förhållanden. I allt fall hade det icke visat sig, att det hos oss häfdvunna omröstningssättet medfört några olägenheter. Särskildt berättigade icke det sätt, hvarpå svenska folkets ombud hittills utöfvat Riksdagens beslutanderätt, till det

påståendet, att en öfvergång till den öppna omröstningen vore af behovet påkallad.»

Härefter yttrade utskottet:

»Med hänsyn till hvad sålunda tillförene blifvit af konstitutionsutskottet anfördt mot antagande af förslag med enahanda syfte som det nu förevarande, samt då vid frågans senaste behandling inom Andra Kamraren intet blifvit andraget, som, enligt utskottets uppfattning, kunnat förringa giltigheten af de skäl, som mot förändringen åberopats, och icke heller den förnyade framställning i ämnet, som vid innevarande riksdag förelegat till utskottets bedömande, kunnat öfvertyga utskottet om lämpligheten att frånträda den ståndpunkt i frågan, som af konstitutionsutskottet förut intagits, föränlåtes utskottet hemställa, att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Utskottet har icke funnit anledning att frångå den uppfattning rörande förevarande fråga, som af konstitutionsutskottet vid senaste riksdag uttalats och som då af båda kamrarne gillats, samt hemställer alltså:

att motionen ej måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1896.

På utskottets vägnar:

O. BERGIUS.

Reservation

af herrar *Elowson, Bengtsson, Boström, Dahn, Gyllensvärd, Johnsson, Vahlin* och friherre *Barnekow*, hvilka yttrat:

»Såsom motiv för sitt afstyrkande utlåtande med anledning af herr D. K. Bergströms motion angående införande i Riksdagens kamrar af det

öppna omröstningssättet, har konstitutionsutskottet hänvisat till den uppfattning, som af utskottet vid 1895 års riksdag uttalats.

Då vi ansett, det utskottet i stället bort hemställa om bifall till den af herr Bergström föreslagna grundlagsändringen, tillåta vi oss såsom skäl härför åberopa följande.

Uti en vid sistlidna års riksdag afgifven motion (n:o 163) om sådan grundlagsändring, att, när omröstning inom någon Riksdagens kammare begärdes, densamma skulle ske öppet, anfördes, att det öppna omröstningssättet erkändes, äfven af dess motståndare, vara till principen riktigast, samt att frågan om detta sätt för omröstnings anställande hörde till dem, som icke borde eller kunde falla, utan tvärtom alltmer närmade sig en tillfredsställande lösning.

I sammanhang härmed hänvisades till en af representanten för Tössbo och Vedbo domsaga vid 1889 års riksdag inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 1), uti hvilken följande motivering för det öppna omröstningssättet anfördes:

»Karakteren af Riksdagens förhandlingar är ju den, att de skola vara offentliga: riksdagstrycket är tillgängligt för allmänheten, diskussionerna inom kamrarne äro offentliga, och allt, som derunder yttras, förvaras i protokollen; men vid det slutliga afgörandet af en stridsfråga — sjelfva hufvuddrabbningen — kan riksdagsmannen dölja sig bakom den slutna voteringsedeln och insvepa sig i ett hemlighetsmakeri, som står i uppenbar strid med karakteren af en fullständig offentlighet.

Det alltmer ökade intresse, hvarmed allmänheten omfattar Riksdagens förhandlingar, berättigar den till att kunna erhålla fullständig kännedom såväl om det sätt, hvarpå besluten inom Riksdagen tillkomma, som ock hvarje särskild riksdagsmans åsikter i de på dagordningen stående frågorna. Jag är öfvertygad om att allmänna opinionens kraf på öppen omröstning inom Riksdagen år från år ökats och fortfarande ökas; och jag finner det naturligt, ty svenska folket har obestriddigen rätt att kontrollera, huru dess representanter i nationalförsamlingen fullgöra sitt ansvarsfulla, magtpåliggande uppdrag.

Att öppet och ärligt uttala sin öfvertygelse är kärt för hvarje själfständig, redbar och tänkande man; för riksdagsmannen är det en skyldighet. Må man därför sätta honom i tillfälle att äfven vid omröstningar med den 'manliga frimodighetens tilltalande karakter' afgifva sin röst och visa, att det hos honom finnes en man bakom ordet.»

Då konstitutionsutskottet vid 1895 års riksdag afstyrkte förslaget om införande af öppen omröstning, afgafs deremot en reservation af hufvudsakligt innehåll,

att det öppna omröstningssättet allmänt erkändes ega företräde ur teoretisk synpunkt såsom det naturligaste och mest manliga,

att utskottet endast af praktiska hänsyn afstyrkt dess införande i Riksdagens kamrar,

att de förmenta praktiska olägenheterna likväl icke syntes böra tillmätas synnerlig vikt i jämförelse med de många och stora fördelar, som genom tillämpning af den öppna omröstningen skulle vinnas, samt

att det öppna omröstningssättet hade en uppfostrande betydelse och bidroge att bilda karakterer, i följd hvaraf detsamma skulle varda till åtnåd såväl för den enskilde representanten som för hela riksförsamlingen.

På grund af dessa skäl hafva vi inom utskottet uttalat den mening, att utskottet bort tillstyrka bifall till den af herr D. K. Bergström väckta motionen n:o 223 och i följd deraf hemställa,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen:

§ 60.

När ärende — — — — — derom tillåtas.

Omröstning skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnas i mål, der blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

§ 65.

När i fråga — — — — — Riksdagens beslut.

Om vid sammanräkning af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talman i en dertill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

